

PODRUŽNIČNA ŠOLA ROVTARSKE ŽIBRŠE

Ana Žakelj

OTROCI IN PRAGOZD

Kdo smo?

Smo učenci Podružnične šole Rovtarske Žibrše in imamo zelo radi gozd. V šolo prihajamo iz dveh vasi, Rovtarske Žibrše in Medvedje Brdo. Vasi ležita severozahodno od Logatca v trikotniku Logatec, Rovte, Godovič - tam, kjer si podajata roke alpski in dinarski svet. Gozd nas pravzaprav obkroža in le nekaj minut hoje v eno ali drugo smer od šole nas pot vodi v njegov topli objem.

Na šoli nas je skupaj z učiteljico 8. Prvošolci in drugošolci obiskujemo skupni kombinirani oddelek. Pogosto se naš pouk iz učilnice preseli v bližnji gozd. Tam poiščemo zanimive rekvizite in prostorčke za igranje, za pouk športa ter najdemo krasne materiale za likovno ustvarjanje. Tudi gozdna matematika nas navdušuje- črtni prikaz, merjenje in še kaj. Glasba in pravljice, ki jih slišimo v gozdu pa so sploh posebno doživetje. To, da v gozdu lahko spoznavamo okolje, da odkrivamo znanilce pomladi, spoznavamo drevesa, njihove plodove, mahove, praproti, pa je samo po sebi umevno. Gozd torej dobro poznamo, toda ali vemo, kaj je to pragozd.

Kaj je pragozd

Ko sem otrokom zastavila vprašanje: Kaj je to pragozd, so navajali dejstva, ki jih poznajo iz filmov in risank o džungli.

Pragozd je na sredini zemlje. (Lovro, 7let)

Drevesa v pragozdu so zelo visoka, po tleh pa rastejo še druge rastline, da je težko hoditi skozi. (Lara, 7 let)

V pragozdu so orhideje. (Daša, 7 let)

Tam živijo papige in opice. (Larisa, 7 let)

Tam živijo tudi leopardi in tigri. (Vasja, 6 let)

Velike kače lezejo po drevesih. (Adrijana, 6 let)

V pragozdu nabirajo banane. (Klara, 7 let)

Ali imamo tudi v Sloveniji pragozd?

Odgovor je bil enoglasen : Ne.

Ko sem učencem povedala, da imamo tudi pri nas ostanke pragozda, so bili izjemno začudeni in so navdušeno spraševali, če tudi tu živijo opice, papige in tigri. Pojasnila sem jim, da je tropski pragozd drugačen od našega, ker leži v bližini ekvatorja (na sredini zemlje, tako kot je rekel Lovro). Tam ni letnih časov, kot jih poznamo pri nas, podnebje je toplo in je veliko padavin, zato živijo tam drugačna živa bitja, kot pri nas.

Branje zgodbe

Nato smo prebrali zgodbo Jane Bauer »Groznovilca iz Hude hoste«.

Branje je trajalo kar nekaj dni. Včasih smo brali v razredu, včasih v gozdu. Vmes smo si ogledali tudi filmčke :

o Rajhenavskem pragozdu <https://www.youtube.com/watch?v=YJwFQDrJ-ss>

in o pragozdu Krokar <https://vimeo.com/59761942>

Obisk Groznilce

Ko smo zgodbo prebrali do konca, nas je obiskala Groznilca- lutka.

Spremljala nas je skozi vsa raziskovanja o pragozdu in nam razkrivala skrivnosti pragozda. Puščala nam je pisemca v katerih je pripovedovala, kakšen je pragozd. Gozd, v katerem ni še nikoli pela sekira. V pragozdu človek sploh nima kaj početi. Pragozd ni raj za ljudi, saj bi nerodneži lahko kaj pomendrali.

V pragozdu ni dobrega in ni slabega, ni koristnega in ni škodljivega. Tu je vse povezano. Rojstvo, življenje in smrt. Drevje in vse ostalo se v pragozdu rodi, živi in umre naravne smrti. V pragozdu bi ljudje najprej opazili neurejenost, razmetanost, kaos. Toda vsako podrtó drevo nudi življenjski prostor drugim živim bitjem.

Groznilca obiskuje učence po domovih

Otroci so Groznilco odnašali tudi na svoje domove. Staršem so pripovedovali, kaj so se naučili o pragozdu. Skupaj z Groznilco so raziskovali gozd v okolici svojih domov in ga primerjali s pragozdom. Groznilca se je vračala v šolo vsak ponedeljek in z učencem, ki je bil njen skrbnik pripovedovala o njihovih odkritjih in doživetjih.

NEKAJ ZAPISOV IZ DNEVNIKA

Groznovilca in jaz v gozdu

Z Groznovilco sva šli v gozd. Videli sva, kako iz podrtega drevesa raste majhno drevo. Tako je tudi v pragozdu.

Adrijana (6 let)

Kaj nam pripoveduje pragozd in kaj nas uči?

Pragozd je kot družina, v kateri živijo otroci, starši, dedki, babice, pradedki in prababice. Pradedki in prababice učijo otroke, otroci pa pomagajo starim. Tudi v pragozdu je tako. Če opazuješ pragozd, se naučiš, da je treba naravo varovati.

Jaz sem skupaj z dedkom, babico in Groznovilco obiskal Divje jezero. Izvedel sem, da tam živijo postrvi, globoko v jami pa tudi človeška ribica. Tam okoli rastejo tudi rastline, ki jih drugje ni, recimo jeglič, bunika in tevje.

Moj dedi veliko ve o pragozdovih. Povedal mi je, da je blizu še en ostanek pragozda Bukov vrh. Tam rasteta bukev in gorski javor. Povedal mi je tudi, da v pragozdu zmagajo vedno samo najboljši in najbolj zdravi, zato je tak gozd bolj odporen na vse bolezni ali pa na vetrove in žled.

(Lovro 7 let)

Kdo so prebivalci pragozda in v čem se razlikujejo od prebivalcev »običajnega gozda«?

V pragozdu je več živali, kot v navadnem gozdu. Tu živijo medvedi, risi, volkovi, orli in tudi druge živali, bolj majhne, na primer mravlje. Razlika pa je v tem, da preživijo samo najbolj močni in najbolj zdravi.

Tudi rastlin je več. Nekatera drevesa so zelo stara in debela. Druga drevesa pa čakajo, da bodo prišla na vrsto. Ko bo staro drevo padlo, bo eno drugo drevo začelo hitro rasti. Škodljivci dreves se v pragozdu ne razmnožijo tako zelo, ker je veliko rastlin pomešanih in narava sama poskrbi, da se stvari uredijo.

(Lara 7 let)

V pragozdu je veliko dreves, nekatera so zelo stara in visoka, druga pa so manjša, nekatera že ležijo na tleh in se bodo spremenila nazaj v prst. Na drevesih živijo polhi, veverice, sove, orli. V brlogu je medved. Tudi volk in ris živita v pragozdu. Pa ježi, lisice, jazbeci. Po tleh pa je tudi veliko mravljišč. Pod drevesi raste grmovje, praproti, mah in gobe. Tudi po deblih rastejo drevesne gobe. In lišaji, ker je zelo čist zrak.

(Daša, 7 let)

Zakaj rabimo pragozd?

Pragozd rabimo zato, ker je to dom za živali in za rastline. Nekatere živali in rastline so drugje že izumrle, ker je narava onesnažena. Ali pa zato, ker delajo ceste, gradijo mesta in veliko dreves posekajo. V pragozdu pa je vse naravno. Drevesa čistijo zrak, iz starih dreves se naredi nova zemlja in živali imajo mir.

(Larisa, 7 let)

Kdo so pragozdni velikani?

Pragozdni velikani so velika drevesa. So zelo debela, ker rastejo že 500 let. So tako debela, da jih mi vsi skupaj ne bi mogli objeti. In ker so drevesa tako zelo stara, nam lahko veliko povedo. Skupaj z Groznovilco je moja družina odšla na izlet v Bohinj. Šli smo na Vogel in videli pragozd Lopata. Tam rastejo bukve, smreke in macesen. V tem gozdu je kraljica bohinjskih smrek, ki je visoka 42 metrov in je stara okoli 300 let.

Vasja (6 let)

Zemljevid Groznovilčinega pragozda

Groznovilca je doma v pragozdu Huda hosta. Skupaj s sošolci smo narisali zemljevid.

Klara (7 let)

Zaključek

Učenci so bili nad dejavnostmi v gozdu vedno zelo navdušeni. Veliko so se naučili o pragozdu. Pravljična junakinja Groznovilca je s svojimi pisemci in pripovedovanjem o pragozdu še spodbujala njihovo naravno radovednost in motiviranost. Ob zaključku projekta so se staršem predstavili z igrico Groznovilca reši pragozd. Scenarij za igrico smo priredili po knjigi Vike Grobovšek Do tiste stezice.

GROZNOVILCA REŠI PRAGOZD

Osebe:

TRDOGLAV

ALBERT RJA dva nepridiprava

GROZNOVILCA gozdna vila

PASTIRČEK KEKEC

SVAROG (staroslovanski vladar nebes, zemlje in podzemlja):

ŽIVALI

Pragozd. Ptički, zajčki in druge gozdne živali uživajo v pragozdu.

Dva nepridiprava se na motorjih (skirojih) pripeljeta v pragozd. Živali se skrijejo.

ALBERT RJA : Ja tukaj se bo pa res dalo dobro živeti. Poglej, tega kotička ni odkril še nihče.

TRDOGLAV: Prav imaš. Tole bo samo najino.

ALBERT RJA : Mislim, da si zasluživa vsak eno pijačo.

TRDOGLAV: To je prava beseda.

ALBERT RJA : Izvoli.

TRDOGLAV: Dobra pijača. Sami mehurčki.

ALBERT RJA : O, kako to paše.

Vržeta pločevinki na tla. Od nekod priteče gozdna vila Groznovilca in ju pobere.

TRDOGLAV: Poglej, tale drevesa bom dal jaz požagati in zgradil hišo. Tista drevesa tam bomo tudi posekali, malo bomo še skopali z bagrom in naredili bazen.

ALBERT RJA : Jaz bom pa tamle posekal tistale drevesa za mojo hišo, zraven bom naredil še dirkalno stezo za moj motor.

TRDOGLAV: Ja fino, ti se boš lahko hodil kopat v moj bazen, potem bova pa skupaj dirkala po dirkalni stezi.

ALBERT RJA : Še cesto do tukaj bova malo razširila in asfaltirala.

TRDOGLAV: Pa tistale drevesa bo tudi treba še posekati, da bova lahko potegnila elektriko. Da bo voda v bazenu ves čas topla pa da bomo lahko gledali televizijo.

ALBERT RJA : Dajva si označit ozemlje. Ali imaš kakšno reč, da bi jo zapičila.

TRDOGLAV: Aaaa, lahko bi kar pločevinke zapičila.

Išče, kam je vrgel pločevinko, a je ne najde.

ALBERT RJA : Ja ali nista bili tukaj dve pločevinki.

TRDOGLAV: Saj morata biti, tukaj sva jih vrgla.

ALBERT RJA : Čudno, pa jih ni. No ja, se bom že kaj izmislil. Saj sem se že. Na. *(ponudi mu še eno pločevinko)*

TRDOGLAV: Ampak ta še ni prazna.

ALBERT RJA : No, jo pa spij.

TRDOGLAV: Nisem več žejen, če sem ravno prej eno spil.

ALBERT RJA : Spij, če sem rekel.

TRDOGLAV: No, pa bom. *(spije, vrže pločevinko, Groznilca jo spet pobere)*

ALBERT RJA : No pogledaj tamle od tega drevesa do tega grma bo moje, od grma naprej do tamle bo pa tvoje. Daj mi zdaj tisto piksno, da označiva, kje bo meja.

TRDOGLAV: *(išče pločevinko)* Res čudno, saj sem jo spil, zdaj jo pa ni več.

ALBERT RJA : A se hecaš?

TRDOGLAV: Res, tukaj na tla sem jo postavil.

ALBERT RJA : Ne more kar tako izginiti.

TRDOGLAV: Ampak je izginila. Veš, pri nas doma včasih tudi kaj izgine. Na primer čips. Mama ga kupi pa ga čez en dan ni več.

ALBERT RJA : He, he, si kar mislim, da izgine.

TRDOGLAV: Ali pa še huje. Bonboni. Mama jih skrrije, pa še isti dan izginejo.

ALBERT RJA : Hočeš reči, da jih ti smuk.

TRDOGLAV: Jasno.

ALBERT RJA : A ti misliš, da tudi pločevinke nekdo smuk.

TRDOGLAV: Aha .

ALBERT RJA : Misliš, da se nekdo sladka s pločevinkami?

TRDOGLAV: Daj no, to pa res ne verjamem. Da bi se kdo sladkal s piksnami.

ALBERT RJA : Meni pa se vseeno to zdi zelo čudno. Čakaj, da malo pomislim. Aha, jo že imam!

TRDOGLAV: A piksno?

ALBERT RJA : Ne bumbar. Spomnil sem se, kaj bova naredila. *(ponudi mu še eno pločevinko)*

TRDOGLAV: O, to pa ne.

ALBERT RJA : Spij.

TRDOGLAV: Ne morem.

ALBERT RJA : Spij, ker je spet treba.

TRDOGLAV: Ne morem, razneslo me bo.

ALBERT RJA : To sploh ni važno. Spij, da bova videla, kdo krade.

TRDOGLAV: No prav, pa bom. Ampak potem bom pa kar zbolel.

ALBERT RJA : Ne čvekaj in pij.

TRDOGLAV: Že pijem, že pijem. Zdaj me bo pa konec. Evo razneslo me bo. *(vrže pločevinko, Groznovilca jo pobere in Trdoglav jo zagleda ter poskoči)* Joj, kaj pa je to.

ALBERT RJA : O, si se že pozdravil?

TRDOGLAV: Ne delaj se norca iz mene. A si videl to, to, to....

ALBERT RJA : Smetko? Videl sem jo. Pa kaj?

TRDOGLAV: Od kod se je vzela?

ALBERT RJA : Pa kaj si tako histeričen? To bo najina čistilka. Kupila ji bova še sesalec, pa čistila, da nama bo čistila hiše in bazen pa bo.

TRDOGLAV: Ampak mene je groza, takih ljudi ni na svetu.

ALBERT RJA : Saj ni človek.

TRDOGLAV: Kaj pa je.

ALBERT RJA : Kaj pa vem. Nekaj na dveh nogah. Pa daj že mir. Od tvojega govorjenja me že čreva bolijo. Odpeljiva se raje malo naokrog na ogled.

TRDOGLAV: No prav. Pa pijačo vzemiva s sabo, da ji ne bo prišlo na misel, da bi nama še polne pobrala.

(Se odpeljeta)

(Z ene strani pride pastirček, ki je prej skrit za drevesom opazoval nepridiprava, z druge Groznovilca)

PASTIRČEK: Hočeta, hočeta posekati drevesa.

Hočeta uničiti naš pragozd.

Ste slišali. Prekopala bosta zemljo in zgradila ceste in bazene, napeljala elektriko.

GROZNOVILCA: Zapacala bosta naš gozd.

PASTIRČEK: Kaj naj storim?

GROZNOVILCA: Jaz, da bi jima ribala tla in čistila bazen, grozno.

PASTIRČEK: To moram preprečiti.

GROZNOVILCA: To moram preprečiti.

(Se zaletita.)

OBA HKRATI: Kdo si pa ti?

GROZNOVILCA: Jaz sem Groznovilca , gozdna vila.

PASTIRČEK: Jaz sem pa pastirček, Kekec mi je ime. Si videla? Nekaj je treba narediti.

GROZNOVILCA: Pokličiva Svaroga. On je vladar zemlje in neba. Naj on pove, kaj naj storimo.

OBA: Svarog! Svarog!.

SVAROG: Pustite me počivati. Glava me boli.

OBA: Svarog! Svarog!

SVAROG: Kdo me kliče? Kdo me potrebuje?

PASTIRČEK: Midva te kličeva, pastirček in gozdna vila. Potrebujeva te. Ali veš, kaj se tukaj dogaja?

SVAROG: O, seveda vem, draga moja. Vse to občutim na svoji koži in ves bolan sem in žarim od vročine.

PASTIRČEK: Kaj bomo storili?

SVAROG: Pregnati ju bomo morali.

GROZNOVILCA: Samo kako. Onadva sta velika in stroje imata.

SVAROG: Pomagati mi bosta morala. Pregnati moram ta grozen glavobol, da bom lahko lažje razmišljal.

GROZNOVILCA: Povej, kaj naj naredim?

SVAROG: Globoko pod Medvedjim Brdom, v dolini Pikeljce je Pucovo brezno. Tam teče potoček, ki ga ljudje še niso uničili. Prosim, prinesi mi vode, da se malo odžejam in ohladim.

(Groznovilca steče)

SVAROG: Ti pastirček pa medtem zapoj ali zaigraj kakšno pesmico.

(Pastirček poje)

GROZNOVILCA: Izvoli vodo, Svarog, hladna je.

SVAROG: Res je dobra. Bolje se počutim. Sedaj pa se dobro skrijta. Poslal bom strašno nevihto z bliskanjem, grmenjem in divjim vetrom.

SVAROG: Kje sta falota nemarna. Če vaju dobim v svoje pesti, si bosta za večne čase zapomnila, kdaj sta uničevala naravo.

PASTIRČEK: Tamle se kadi. Nazaj se peljeta. Zbežimo.

SVAROG: Jaz pa se pripravim na divji ples. Juhu. *(se skrijejo)*

ALBERT RJA : A si videl, oba bova imela zadosti prostora.

TRDOGLAV: Mogoče bi lahko imela še kakšen vrtiček zraven hiše.

ALBERT RJA : Ti si neumen. S tem je samo delo. Saj lahko vse kupiš, lepo zapakirano.

TRDOGLAV: Kaj pa rože. Je pa le lepo, če je kaj rož.

ALBERT RJA : Ti si tudi ena kronana tepka. Saj prodajajo plastične rože, pa plastična drevesa. Danes lahko kupiš čisto vse, kar hočeš. Ko se naveličaš, pa vržeš stran.

TRDOGLAV: Prav imaš. (*zagleda oblake, zasliši grmenje*) Joj. Poglej, kakšni čudni oblaki se zbirajo.

ALBERT RJA : Res, takih še nisem videl.

TRDOGLAV: Vau , naravnost sem gredo.

ALBERT RJA : Skrijva se, hitro.

(Nevihta, bliskanje, čez nekaj časa se vse umiri.)

ALBERT RJA : Konec je, nevihta je minila, spet sije sonce.

TRDOGLAV: Uf, konec groze. To je bila pa res čudna nevihta.

ALBERT RJA : Ha, ampak midva se pa ne dava, si videl. Midva sva glavna. Nihče nama nič ne more.

TRDOGLAV: Prav res. Nobeden nama nič ne more. Pojdiva zdaj malo na sonce.

GROZNOVILCA: Joj. Ni uspelo.

SVAROG: Žal mi je. Ni uspelo. Ne bojita se nevihte.

PASTIRČEK: Nista se poboljšala. Kaj bomo pa sedaj.

SVAROG: Treba bo uporabiti čarovnijo.

GROZNOVILCA: Čarovnijo?

SVAROG: Ja. Če ju ni nič izučilo tisto, kar sta videla, ju bo mogoče prestrašilo tisto, kar ne bosta videla.

PASTIRČEK: Kako to misliš?

SVAROG: Poglejta. Milijone let sem čuval zemljo, drevesa in energijska bogastva v svojem srcu, ljudje pa so jih porabili več kot pol v samo 150 letih. Pa ne samo to. Sekajo pragozdove. Zastrupljajo me dan za dnem. Bolan sem. Ne vem več, kdaj je zima, kdaj poletje. Ostane samo še ena rešitev.

PASTIRČEK: Povej Svarog, povej.

SVAROG: Pomagati mi bosta morala.

OBA: Seveda ti bova pomagala.

SVAROG: Poglejta, draga moja. Tole je najtanjša in najlepša mavrica. Iz dežja in sonca stkana. Kdor jo drži v roki, postane neviden. Če jo izgubiš, te vsi spet vidijo.

GROZNOVILCA: Aha in ko bova nevidna, bova nagajala tema dvema nemarnima lumpoma, da jima še na misel ne bo prišlo, da bi ostala tukaj.

SVAROG: Ja, nagajajta jima, kolikor le moreta.

PASTIRČEK: Odlično, komaj čakam, da jima kakšno zagodem.

SVAROG: Previdna bodita in pazita na mavrico. No, kje pa sta?

GROZNOVILCA: Ha, tukaj sva, ti pa naju ne vidiš več.

(Trdoglav in Albert prideta nazaj. Se usedeta.)

TRDOGLAV: To bo res pravo življenje za naju.

ALBERT RJA : Tudi kurila ne bova na drva ampak na olje. Samo na gumb bova pritisnila, pa bo že toplo.

(Prideta Groznovilca in Kekec. Eden brcne Alberta. Drugi ga potegne za ušesa.)

TRDOGLAV: Zakaj me pa tako grdo gledaš.

ALBERT RJA : Ti, a ti mene brcaš?

TRDOGLAV: Brcam. A se ti je pamet skisala.

ALBERT RJA : No, saj si res malo preveč daleč, ampak eden me je brcnil.

TRDOGLAV: Daj no, ali imaš vročino?

ALBERT RJA : Ti bom že dal vročino, boš videl vročino....

TRDOGLAV: Ja no, saj ti verjamem. Eden te je brcnil.... . (*Groznovilca brcne*) .....

Joooj, zdaj je pa še mene.

ALBERT RJA : Kaj?

TRDOGLAV: Nekaj me je brcnilo. Pa saj ni nikogar.

(Groznovilca in Kekec ju brcata, vlečeta za ušesa,...)

ALBERT RJA : Auuu

TRDOGLAV: Auuu, boli.

TRDOGLAV: Joj. Mene je groza v tem pragozdu. Najprej tista smetarka. Potem grozna nevihta in zdaj te čudne bolečine.

ALBERT RJA : Tudi mene je strah. Niti trenutka nočem biti več tukaj. O ne, to pa že ne. Pa še smeti bom pobral, da ne bi slučajno kdo prišel za mano.

(Zbežita. Groznovilca, Kekec in Svarog se objamejo. Pridejo še živali in vsi zaplešejo in zavriskajo)

VSI: Hura, uspelo je!

SVAROG: Da, uspelo nam je, s skupnimi močmi. Upajmo, da se bosta tudi spremenila in lepše ravnala s pragozdom in našo naravo.

